

Волік Вячеслав Вікторович

Кандидат юридичних наук

Заступник начальника юридичного управління

Донецької міської ради

ЩОДО ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ ПЕРЕВЕЗЕНЬ МІСЬКИМ ТРАНСПОРТОМ

Згідно з Законом України «Про транспорт» до єдиної транспортної системи входить морський, річковий, автомобільний, міський електротранспорт, у тому числі метрополітен, відомчий транспорт та ін. Крім того, єдина транспортна система повинна мати розгалужену інфраструктуру для надання всього комплексу транспортних послуг, у тому числі для складування і технологічної підготовки вантажів до транспортування, забезпечувати зовнішньоекономічні зв'язки України [1]. Отже, діяльність міського транспорту передбачає наявність певних послуг, які законодавець називає транспортними.

Питаннями надання міським транспортом певних послуг приділяли увагу окремі автори [2-5], проте, поза їх уваги залишилися питання щодо ознак, характеру та змісту таких послуг, суб'єктів, що їх надають та споживають, і відповідно, їх розмежування.

На законодавчому рівні не закріплено розмежування транспортних послуг. Закони України «Про транспорт» та «Про дорожній рух» взагалі не містять визначення поняття транспортної послуги [1, 6]. Не містять такого визначення Господарський Кодекс України та Цивільний кодекс України.

Закон України «Про міський електротранспорт» містить наступне визначення транспортної послуги – перевезення пасажирів та їх багажу міським електричним транспортом, а також надання інших послуг, пов'язаних з таким перевезенням [7].

Згідно з п. 1 Правил перевезення вантажів автомобільним транспортом в Україні, затверджених наказом Міністерства транспорту України від 14.10.97 р. № 363, зареєстрованих в Мін'юсті України 20.02.98р. за № 128/2568, транспортна

послуга – це перевезення вантажів та комплекс допоміжних операцій, що пов'язані з доставкою вантажів автомобільним транспортом [8].

Згідно із п. 14 Державного стандарту «Вантажні автомобільні перевезення», затверджених наказом Держстандарту України від 27.06.94 р. № 161, транспортна послуга – це перевезення вантажів та комплекс допоміжних операцій, пов'язаних з доставкою вантажів автомобільним транспортом.

В правилах надання послуг пасажирського автомобільного транспорту зазначено, що транспортні послуги – це діяльність, пов'язана із задоволенням потреби населення в перевезеннях автомобільним транспортом [9].

Закон України «Про автомобільний транспорт» не містить визначення поняття транспортної послуги, проте, згадується така категорія, як замовник транспортних послуг – юридична або фізична особа, яка замовляє транспортні послуги з перевезення пасажирів чи/та вантажів, а також наводиться визначення поняття транспортно-експедиторських послуг – послуги, пов'язані з підготовкою та відправленням вантажів, організацією та забезпеченням перевезень, контролем за проходженням і одержанням вантажів, проведенням взаєморозрахунків [10].

Узагальнюючи викладене, відзначимо, що законодавець по-перше, не закріпив в базових законах та кодексах, що стосуються міського транспорту визначення поняття транспортної послуги. По-друге, в інших нормативних актах визначення поняття транспортної послуги не носить одностайного характеру. По-третє, запропонований поділ послуг на «перевезення» та «інші послуги», на «перевезення» та «допоміжні операції» не дає відповіді про суб'єктний склад споживачів та надавачів цих «інших послуг» та «допоміжних операцій» та про зміст та характер таких послуг.

На нашу думку необхідно чітко окреслення та розмежування кожної з наведених категорій з огляду на те, що ці послуги різні за своїм характером, суб'єктами які здійснюють їх надання та кінцевим результатом. Вважаємо за необхідне розділяти транспортні послуги на основні та додаткові.

Так, до основних послуг у сфері перевезень міським транспортом слід віднести перевезення пасажирів та їх багажу, виконання робіт з благоустрою міста, перевезення вантажів в межах міста та ін.

До додаткових, ми, в першу чергу, відносимо транспортні послуги, не пов'язані із здійсненням перевезення, але які сприяють здійсненню такого перевезення. Серед суттєвих з них наступні: утримання об'єктів міського транспорту; організація роботи тягових електропідстанцій, кабельних і контактних мереж; діяльність бензозаправних станцій та бензоколонок; ремонтних майстерень та заводів, депо і гаражів, станцій технічного обслуговування, пунктів прокату автомобілів; диспетчерське управління та ін. Крім того, до додаткових послуг можна віднести інформування про діяльність міського транспорту, обслуговування мережі автоматів, що здійснюють реалізацію квитків на міський транспорт пасажиром та т.п.

Що стосується надання зазначених основних та додаткових послуг, то слід відзначити, що податкове законодавство надання послуг розуміє як постачання послуг, тобто будь-яка операція, що не є постачанням товарів, чи інша операція з передачі права на об'єкти права інтелектуальної власності та інші нематеріальні активи чи надання інших майнових прав стосовно таких об'єктів права інтелектуальної власності, а також надання послуг, що споживаються в процесі вчинення певної дії або провадження певної діяльності [11].

В тому ж Податковому кодексі зазначено, що місцем постачання послуг є місце фактичного постачання послуг, пов'язаних з рухомим майном, а саме:

- послуг, що є допоміжними у транспортній діяльності: навантаження, розвантаження, перевантаження, складська обробка товарів та інші аналогічні види послуг;
- послуг, пов'язаних із перевезенням пасажирів та вантажів, у тому числі з постачанням продовольчих продуктів і напоїв, призначених для споживання;
- послуг із виконання ремонтних робіт і послуг із переробки сировини, а також інших робіт і послуг, що пов'язані з рухомим майном [11].

Тобто, з огляду на норми Податкового кодексу України можна зробити висновок, що транспортна послуга повинна споживатися в процесі вчинення певної дії або провадження певної діяльності та місцем її постачання є місце фактичного постачання. Крім того, робиться певне розмежування транспортних послуг на: допоміжні у транспортній діяльності; послуги, пов'язані із

перевезенням пасажирів та вантажів; послуги із виконання ремонтних робіт і послуг із переробки сировини, а також інших робіт і послуг, що пов'язані з рухомим майном.

На наш погляд, запропонована конструкція є невдалою з огляду на те, що в ній не має можливості чітко розмежувати послуги на основні та додаткові. Так, навантаження, розвантаження, перевантаження, складська обробка товарів – не є безпосереднім переміщенням, але є необхідною умовою такого переміщення. Що ж стосується виконання ремонтних робіт і інших робіт і послуг, що пов'язані з рухомим майном, то надання основних послуг з перевезення/переміщення також знаходиться в прямій залежності від цих послуг. Як було зазначено, ці послуги ми пропонуємо відносити до додаткових. І найбільш невдалим є формулювання норми, в якій йдеться про послуги, пов'язані із перевезенням пасажирів та вантажів. Адже, всі охарактеризовані вище послуги (крім послуг спеціального транспорту) є пов'язаними з перевезенням пасажирів та вантажів.

Отже, слід розмежовувати послуги, що надаються міським транспортом на основні та додаткові. Додаткові послуги в сфері перевезень міським транспортом не обов'язково надаються (постачаються) міським транспортом, але вони потрібні для надання основних послуг. Споживачем додаткових послуг виступає міський транспорт та споживачі основних послуг, які надаються міським транспортом. Надаються ж додаткові послуги як міським транспортом, так і сторонніми суб'єктами господарювання.

З урахуванням викладеного, вбачається необхідність розмежовувати транспортні послуги на основні та додаткові. Таке розмежування слід зробити на законодавчому рівні з метою усунення двозначних трактувань термінів, що містяться в різних нормативних актах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. «Про транспорт». Закон України від 10.11.1994 р. № 232/94-ВР. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1994. - № 51. – ст. 446.
2. Транспортне право України : підруч. для студ. юр. спец. вищ. навч. закл. / за ред. М. Л. Шелухіна. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. — 896 с.

3. Брагинский М. И. Договорное право. Кн. 4 : Договоры о перевозке, буксировке, транспортной экспедиции и иных услугах в сфере транспорта / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский.. – М.: Статут, 2006. — 910 с.
4. Егизаров В. А. Транспортное право : учебник / В. А. Егизаров. — 4-е изд., перераб. и доп. — М.: Юстицинформ, 2007. — 552 с.
5. Зеркалов Д.В. Транспортна система України. Довідник. – К.: Основа, 2007. – 620 с.
6. «Про дорожній рух». Закон України від 30.06.1993 р. № 3353-ХІІ. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1993. – № 31. – ст. 338.
7. «Про міський електричний транспорт». Закон України від 29.06.2004 р. № 1914-ІV. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2004. - № 51. – ст. 548.
8. «Про затвердження Правил перевезення вантажів автомобільним транспортом в Україні». Наказ Міністерства транспорту України від 14.10.97р. № 363. // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1036.99.5&nobreak=1>
9. «Про затвердження Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту». Постанова КМУ від 18.02.1997р. № 176. // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1058.133.16&nobreak=1>
10. Про автомобільний транспорт : Закон України від 5 квітня 2001 р. // Офіційний Вісник України. — 2001. — № 17. — Ст. 719.
11. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. // Офіційний вісник України. – 2010. – № 92. – ст. 3248.